

Llafranc, darrer dia de l'estiu, 1484

En Joan estava estirat sobre l'herba del vessant de la muntanya contemplant una aurora brillant. Ignorava que aquell seria el darrer dia de la seva infantesa.

—Fixa't —li va dir el pare, alhora que assenyalava alguna cosa en direcció a la mar.

I el vailet va mirar cap als ocells blancs que, grallant, s'enlairaven per damunt de les roques amb les ales esteses, gairebé sense bellugar-les.

—Les gavines?

—No, para atenció.

En Joan no comprenia i va observar el pare. Va estudiar-ne l'expressió, el nas recte i poderós, les celles espesses, la barba i els cabells castanys, i seguidament els ulls felins de color de mel clara, perduts al lluny. Li recordava un lleó; era l'home més intel·ligent i més fort del poble. En Joan provava d'endevinar què mirava i, en no sortir-se'n, va afinar els sentits.

Les onades remorejaven al peu del penya-segat, i els pins sota els quals s'arreceraven desprenien aroma de resina. Va observar la línia de l'horitzó, els nuvolets sobre la mar i l'escuma de les onades que aixecava la brisa. No va veure-hi res d'extraordinari i es va tombar amb gest interrogant cap al pare.

—Guaita els núvols —li va dir ell.

El nen va clavar la vista en aquells volums amb aparença de llana sense filar que, tot i amagar alguna tonalitat grisa a la panxa, mostraven un blanc enlluernador.

—Fixa-t'hi bé, Joan —va insistir en Ramon.

I el vailet va escutar els cossos arrodonits que canviaven amb mandrosa lentitud, al cel, sense saber a què es referia.

—No els veus?

—Qui?

—Els éssers del cel.

En Joan no va voler preguntar més i va guardar silenci.

—Fixa-t'hi. Que no els veus?

—No.

—No veus aquell cavall que aixeca les potes per saltar? —I va apuntar amb l'índex.

El nen va mirar aquelles formes de llum, cercant l'animal.

—Observa —va reiterar el pare.

I de sobte va veure la crinera, les orelles, el musell i la boca entreoberta d'un ésser fantàstic, fet de núvols, que alçava les potes. Es movia a poc a poc, amb els músculs tensos.

—Ja el veig! —va exclamar en Joan, assenyalant alhora—. És cert, és un cavall!

—I un gran peix al costat? —va demanar l'home.

—Sí que el veig! —va replicar el noi. Es va quedar en silenci uns instants contemplant aquell escenari increïble per prorrompre tot seguit—: I més enllà un gegant, i allà un gos!

Els núvols es desplaçaven amb lentitud però de manera infatigable, mentre els contorns anaven prenent noves formes.

En Ramon Serra va mirar el seu fill somrient; era un nen vivaç de dotze anys, que havia heretat del pare el nas recte, el mentó fort i els cabells castanys, i de la mare, els grossos ulls foscos de mirada observadora. Descobria el món amb entusiasme agraït, i ell gaudia mostrant-l'hi. En Joan apuntava als

núvols amb el dit, abstret, descrivint aquells éssers fascinants, i l'home li va acariciar el cap amb amor, satisfet.

Mentre l'escoltava, recorria el paisatge amb els ulls. Més avall, al peu del turó, empetitit per la distància, hi havia el llogarret on vivien, amb poc més d'una dotzena de cases blanques, encara adormides, que s'apinyaven com cercant protegir-se les unes amb les altres. Era diumenge. Al davant s'obria la platja i, després, l'àmplia cala de Llafranc, on el blau de les aigües transparents es combinava amb el color crema de la sorra, el blanc de l'escuma, el gris de les roques i el verd dels pins. Tretes a la sorra de la platja hi havia les quatre barques del poblet, totes de dos remes, menys la seva, *La Gavina*, de vuit. L'embarcació tenia gravada en un tauló de proa una escena en què en Ramon enlairava l'arpó per caçar una balena. Era obra del petit Joan, que sorprenia tothom amb la seva destresa per tallar la fusta. L'home se sentia orgullós del seu fill, i de la barca.

Tot d'una, va alçar la vista cap a la vasta extensió de la mar i va veure una nau que s'acostava des del sud. Es va incorporar corrugant les celles i va fer visera amb la mà esquerra en un esforç per distingir-la bé.

—Una galera! —va exclamar, i el crit va alarmar el nen—. Baixem corrent al poble, Joan, cal alertar-los.

—Són dolents?

En Ramon el va mirar amb tendresa i, posant-li una mà a l'espatlla, li va dir:

—Quan al bosc vegis que s'acosta una fera, no esperis fins a saber si és gos o llop. Prepara't per fugir o lluitar. Som-hi!

I va arrencar a córrer camí avall pel sender escarpat, amb en Joan al darrere, seguint-lo com podia; però, ja abans d'arribar al poble, van sentir un campaneig insistent.

—L'ermità també se n'ha adonat! —va cridar el pare.

Al cim del turó, amb una panoràmica formidable sobre la mar, s'alçava una torre de guaita que, alhora, era de defensa; al peu hi havia la capella del sant patró del vilatge, sant Sebas-

tià. Hi vivia un ermità que, a més d'oficiar serveis religiosos, albirava l'horitzó per alertar els vilatans d'amenaçes pirates.

El vailet mai no havia sentit la campana tocant a sometent i per primera vegada, aquell dia, va sentir por.

Els veïns eren al carrer en una confusió de plors de la quitxalla i veus dels adults que intentaven carregar apressadament els objectes més preuats. Sobreposant-se als panteixos, en Ramon va alçar els braços:

—És una galera! —Tothom va callar per escoltar-lo—. Ve del sud, navega a favor del vent, però en comptes d'anar únicament a vela, fa remar els galiots a voga viva.

—Ha sortit a caçar! —va exclamar en Tomàs, el segon de bord de *La Gavina*.

—Sí, i no hi ha cap altra nau a la vista —va prosseguir el pare d'en Joan.

—Entraran a sac al poble! —va proferir en Daniel, un altre dels pescadors.

—No hi ha dubte —va concloure en Ramon—. Escolteu, farem el que hem parlat. Cal posar fora de perill les dones i les criatures, dalt, a la torre de Sant Sebastià. Oblideu-vos de carregar embalums! Agafeu les armes!

En Joan contemplava el pare amb admiració; no només l'obeïen els de la barca, sinó tots els veïns del poble. Era alt, no tant com el seu amic Tomàs, però més robust, i sabia què fer en qualsevol circumstància. El nen va veure la mare, l'Eulàlia, amb expressió angoixada a la porta de casa, abraçant contra els pits plens per la lactància l'Elisabet, de pocs mesos, que plorava desconsoladament. A la vora hi havia la Maria, la seva germana, dos anys més gran que ell, i en Gabriel, el seu germà de deu. Tots dos havien heretat els ulls de color mel clara del pare i ara els obrien amb espant.

En Ramon s'hi va acostar per amanyagar el cap del més petit i després va fer un petó a la galta de la dona.

—No t'amoïnis, tot anirà bé —li va dir, mirant-la als ulls amb un somriure.

L'Eulàlia va sospirar, alleujada, i va provar de somriure mentre ell l'abraçava juntament amb el nadó.

—Però cal afanyar-se —va insistir en Ramon abans d'entrar a la casa.

—Vinga, ràpid! —va cridar la mare—. Joan, ocupa't d'en Gabriel!

I seguida per la Maria va enfilem, juntament amb la resta de dones, canalla i un parell d'avis armats amb arcs i fletxes, el camí cap a la torre de defensa, la campana de la qual continuava sonant amb una insistència peremptòria. En Joan va comprendre que la galera, realment, venia a empaitar-los i va agafar en Gabriel de la mà, però al cap de poques passes li va dir:

—Vés amb la mama i la Maria, que jo ara us agafo.

Quan va arribar a casa, va veure el pare, que sortia armat amb cota de malla i elm de ferro; duia la ballesta penjada a l'espatlla, juntament amb les sagetes, i al cinyell, l'espasa. En Joan va admirar-ne l'actitud i el poderós braç amb què subjectava l'ascona, la seva llança curta. Clavarien una bona pallissa als pirates, i va dir-se que ell no aniria pas amb les dones, sinó al combat amb el pare, encara que només l'hagués de veure de lluny.

—Joan, vés amb la mare i en Gabriel!

—Ara hi vaig, pare! —I es va precipitar a l'interior de la casa per buscar la llança, una versió de mida reduïda de la feixuga ascona.

En sortir va veure que els homes es dirigien al turó, capitanejats pel pare, protegint la rereguarda de la colla.

«De la mar ens arriba la vida, i de la mar ens arriba la mort», havia sentit dir sovint a en Ramon. I aquell dia la mar s'oferia plana i mansa, amb aquells núvols encara al cel, mentre el sol, elevant-se per damunt del turó, il·luminava a intervals les roques de la banda sud-oest de la cala. Tanmateix, en

Joan no va parar esment en aquella bellesa, sinó en la gran nau, amenaçadora, eriçada de remes, que sorgia, precisament, rere les roques d'aquell punt. I de cop i volta, malgrat la distància, el ventijol li va portar una sentor repugnant, barreja de suor, pixats i merda. Va córrer per agafar els homes, torbat pel fàstic i la por.

—És una galera de les grosses, amb tres canons! —va cridar en Tomàs—. I porta gallardets verds. Són pirates sarrainis!

—Ens farem forts a les roques que hi ha a la dreta del camí, després de la pineda —els va recordar en Ramon—. Si ens parapetem bé, els aturarem amb les fletxes i les llances. Cal donar temps a les dones perquè arribin al cim del turó.

—Tant de bo s'accontentin a saquejar el poble i ens deixin en pau —va dir algú.

—No s'aturaran pas, llevat que els obliguem nosaltres —va replicar en Ramon—. No en tindran prou amb el menjar que guardem per a l'hivern i els objectes de les cases. Volen esclaves per vendre i galiots per remar, aquest és el botí.

En Joan ja agafava els altres, quan va veure com la nau-seabunda galera virava per entrar a la petita badia amb els remes colpejant amb força, els canons intimidatoris i els pirates amuntegant-se a la proa, assedegats de sang, cridant i brandant les armes. Els tenien al damunt. La seguretat que li donava la petita llança es va esfumar a l'instant, i va córrer per agafar el seu germà Gabriel, del qual era responsable. De seguida va avançar els més reessagats: els que provaven de carregar els béns en fardells improvisats, o estiraven els animals (un porc, un xai, un ruc), amb la qual cosa dificultaven la marxa. Pensaven que un hivern de gana era pitjor que els pirates.

En arribar al costat de la mare, que amb el nadó als braços i els dos germans avançava panteixant pel pendent, va agafar en Gabriel de la mà. Aleshores va ser quan va sentir la cridòria del desembarcament pirata.

Havien superat la primera gran pineda i arribaven a les roques on en Ramon havia dit que es farien forts, quan de

sobte els va aparèixer una patuleia d'homes que els tallava el pas, amenaçant-los amb ballestes i llances.

—Els sarraïns! —va xisclar una dona. Els vilatans es van aturar i alguns van començar a recular tot empenyent la resta.

—Obriu el pas! —En Ramon avançava apartant la gent, seguit dels homes armats—. És una emboscada! Ens esperaven!

En Joan va comprendre que la situació era desesperada. Aquells pirates els impediien pujar a Sant Sebastià, i els que corrien per la platja aviat els caurien al damunt. Va mirar la mare, que, sense alè i angoixada, sostenia contra el pit la seva germaneta Elisabet, plorant a llàgrima viva, i la seva germana Maria, que se li aferrava a la faldilla sanglotant. En Gabriel, encongit de por, no li deixava anar la mà. Tot seguit, va observar el pare amb l'esperança que trobés la manera de protegir-los. El va veure dubtar; l'home passava la mirada de la dona i les filles per detenir-la seguidament en els grossos ulls d'en Gabriel, que se'l mirava espantat. Només va ser un instant, però etern per al nen. Va percebre el seu amor, i alhora va comprendre que el pare havia pres una decisió.

—Els hem d'entretenir —va dir als homes. I fitant la dona va cridar—: Continua fins a Sant Sebastià! Salveu-vos!

En acabat, brandant l'ascona i seguit pels veïns, en Ramon es va llançar contra els sarraïns mentre les dones i els ancians arrossegaven la quitxalla turó amunt, cap a la torre de defensa.

En Joan, amb la petita llança a la mà, es va quedar esma-
perdut rere els homes que corrien cap als sarraïns. Era
la primera vegada que veia moros; no eren negres,
com havia imaginat, algun duia turbant i eren tan a prop que
els podia distingir perfectament el rostre.

—Joan, Gabriel! —va sentir cridar la mare.

—Vés amb ella! —va dir ell al seu germà, empenyent-lo
cap a la gent que fugia.

En Ramon sabia que la situació era desesperada. L'enemic
estava preparat, mentre que els seus no tenien temps per mun-
tar les ballestes i els arcs; l'única opció que li quedava era
carregar contra ells per desbaratar-los, i això va fer rugint a
plens pulmons.

Va aturar l'escomesa en arribar a la distància adient i ales-
hores el poderós braç va projectar l'ascona. Algú entre els
sarraïns va cridar i van sonar els ressorts de les ballestes per
deixar anar les sagetes. Sense aturar-se i mentre l'ascona s'en-
fonsava a l'espatlla d'un dels moros, que va caure amb un
gemec, en Ramon va desembeinar l'espasa i es va llançar con-
tra un altre pirata. Una de les sagetes li va passar fregant, dos
dels homes que el seguien van caure sota les fletxes i, quan els
sarraïns van esquivar les ascones dels vilatans, aquests últims
van envestir amb l'espasa a la mà.

L'audaç i gallarda actitud d'en Ramon va enardir en Joan; els valents pescadors farien fugir els malvats. Però es va adonar que un dels pirates no desenfundava l'espasa i que, subjectant un artefacte estrofolari, clavava un genoll a terra. Mai no oblidaria el rostre d'aquell individu, aflat i amb una cicatriu al forat on hauria de tenir l'ull esquerre. Un esclat de llum li va sortir d'entre les mans, i un tro horrible va fer estremir en Joan. L'estranya arma del sarraí fumejava.

En Ramon va deixar anar un gemec, es va aturar, l'espasa li va caure de la mà i, immediatament, es va desplomar. En Joan no es podia creure que el pare hagués caigut i va mirar el moro amb una barreja de sorpresa i pànic. En veure-li un somriure a la cara, va témer que el pare no s'aixequés mai més. Els pescadors no havien sentit mai un enrenou així, es van quedar glaçats i, quan els pirates van carregar contra ells cridant com dimonis, van fugir terroritzats. Pres del pànic, en Joan va veure abraonar-se aquells assassins i, per bé que desitjava anar a ajudar el pare, es va veure dominat per un esglai insuportable. Els veïns corrien per salvar la vida, ningú no es va quedar per resistir, i el nen, deixant anar la llança de joguina, els va seguir en una cursa desesperada cap al cim del turó.

Aviat es va trobar envoltat en un tumult de perseguits i perseguidors, i va agafar la mare i els germans gairebé al mateix temps que ho feien els sarraïns. Els assaltants els van avançar per situar-se al punt més alt del sender i tallar-los el pas, mentre els fugitius se sumien en un desconcert de panteixos i gemecs ofegats. Alguns vilatans van aconseguir escapar camí amunt, però la resta va haver de girar cua, amenaçats per aquells homes, i aleshores van arribar, amb una gran cridòria, els pirates acabats de desembarcar.

—Joan! —va cridar la mare, subjectant el nadó, que plorava contra el seu pit—. Vine amb en Gabriel, corre, de pressa!

El noi va observar les faccions d'aquella dona que tant s'estimava, i l'expressió d'angúnia li quedaria gravada a la memòria. La va seguir provant de fugir plegats, i tots quatre van

córrer, pendent avall, fora del camí, pel pronunciat pendent cobert de grans rocs i matolls espinosos. Quan els moros van llançar-se a empaitar-los, l'Eulàlia va perdre l'equilibri i va caure amb el nadó deixant escapar un lament.

En Joan va cridar als seus germans que no s'aturessin i va continuar saltant entre les pedres, rere els passos d'altres que també fugien. Va sentir xisclar la Maria a la vora i, quan les seves mirades es van trobar, va contemplar la ganyota d'espant del seu rostre: li allargava la mà en una súplica muda mentre intentava desempallegar-se del sarraí que l'engrapava per l'altre braç.

—Maria! —va exclamar, tractant d'arribar-hi, però va notar que en Gabriel li tibava l'altra mà. El noi sabia tan bé com ella que no podia fer-hi res i, després de vacillar un instant, va continuar pendent avall, amb el germà, allunyant-se dels pirates.

En Joan aleshores va mirar endarrere i allà hi havia el moro borni. Va veure la mare a terra, lluitant contra aquell home. El pirata l'estirava dels cabells alhora que li clavava puntades de peu. Volia aixecar-la, i ella s'hi resistia sense deixar anar el nadó malgrat els cops. A en Joan els gemecs de dolor li trencaven el cor. El noi es va aturar, es consumia per ajudar-la, però estava mort de por: s'acostava una legió de pirates, i sabia que les poques forces amb què comptaven els veïns farien inútil qualsevol intent de plantar-los cara. Havia de salvar en Gabriel i, amb un desassossec infinit, va reprendre la fugida desesperada al costat del germà.

De sobte en Joan va veure l'abisme als peus. Tot i conèixer aquells turons, en l'esbojarrada fugida havien estat a punt de precipitar-se pel penya-segat, que queia en vertical sobre un rompent on la mar picava contra les roques. Només en l'últim instant va aconseguir agafar en Gabriel. Panteixant, van mirar com les pedres rodolaven i botaven fins a xocar als roquissars. Es van quedar abraçats uns moments. Era un terreny perillós, però en Joan va comprendre que per això mateix s'havien

salvat; l'enemic estava enfeinat capturant com més gent millor, i ells eren en un indret difícil i apartat.

—Què li ha passat, a la mare? —va preguntar en Gabriel, esbufegant, quan va poder parlar—. On és el pare?

—No ho sé.

El nen va esclafir a plorar, en Joan no es va poder contenir i les llàgrimes li van rodolar en silenci pel rostre. Va tornar a abraçar el germà i li va dir:

—Marxem d'aquí, ens hem d'amagar.

—Jo vull anar amb el pare i la mare! —va sanglotar el petit—. I amb la Maria, i amb la bebè.

—Jo també, Gabriel, jo també, però ara cal que ens allunyem d'aquesta mala gent. Quan se'n vagin, els buscarem. Vine, marxem a un lloc segur.

El petit el va mirar amb els ulls negats i va assentir amb el cap. Agafats de la mà, van pujar cap a la torre de defensa, afermant-se als matolls i a les arrels dels pins, amagats a mitges entre la malesa, amb la mar i el penya-segat a l'esquena.

El repicament de la campana, que ara sonava intermitent, indicava que els vilatans resistien, i van continuar pujant, sobreposant-se al cansament i sense deixar de vigilar l'aparició de sarraïns. En Joan estava molt amoïnat per la mare i les germanes, i cada vegada que pensava en el pare el cor li feia un salt; temia el pitjor, però s'esmerçava per ocultar-ho al petit.

—Són en Joan i en Gabriel, els fills d'en Ramon! —van sentir exclamar quan pràcticament havien arribat al cim, i van reconèixer un parell de veïns que, amb les ballestes carregades, vigilaven la banda de mar.

—Pugeu aquí —els van animar—. Afanyeu-vos!

No podien més, però van fer un darrer esforç per arribar. Els homes s'havien fet forts, parapetats rere les roques, en un cercle al voltant de la torre, però preparats per refugiar-s'hi a dins si calia. El barbut ermità i les vilatanes van atendre de seguida els dos germans. En Joan no va saber com estava d'asedegat fins que va tastar l'aigua.

En Joan es va fixar que allà dalt, al cim, sota la protecció de la torre, faltaven bona part dels veïns, i més dones que no pas homes. Ells vigilaven, en tensió, el possible atac de sarraïns, amb les ballestes i els arcs a punt, i elles atendien els ferits i la canalla. Els més petits ploraven, n'hi havia que preguntaven pels pares, i en Gabriel es va afegir al desconsol. També els adults tenien llàgrimes als ulls.

Des del cim s'albirava part de la platja de Llafranc, i allà, la galera. Amb els múltiples remes, semblava un horrible cent-peus que devorava les cases, emplaçades poc més enllà on la nau clavava la quilla a la sorra.

En Joan no podia estar-se amb els braços plegats, l'ansietat el superava: necessitava saber què passava, on eren els seus, i quan en Tomàs i en Daniel van dir que baixarien al poble per si podien ajudar algú, els va voler acompanyar.

—Però on vas? —va protestar la Clara, la dona d'en Daniel, agafant-lo pel braç—. Si ets un marrec! Aconseguiràs que et matin!

En Joan va forcejar demanant-li que el deixés anar, que volia trobar els seus.

—Si han de tornar, ho faran tots sols —va replicar ella—. Tu no hi pots fer res.

—Deixa'l, dona —va intervenir en Tomàs—. Que vingui

amb nosaltres. Se li ha acabat la innocència. Avui haurà de ser un home.

En Joan va dir a en Gabriel que es quedés al costat de la Clara, que ell marxava per buscar la mare i els altres.

Malgrat les paraules d'en Tomàs, el noi va calcular que els adults el superaven en alçada com a mínim un parell de pams i es va dir que encara li faltava força per ser un home. Tot i això, va seguir els altres dos, que, armats amb les ballestes, avançaven amb cautela; tothom havia perdut algú i el neguit els apuntava al rostre.

Es van acostar fins on el camí baixava cap al poble i des d'aquell punt van provar de veure, a través dels arbres, què passava més avall.

—No s'entretindran gaire —va comentar en Tomàs.

—Des del mirador de sota els veurem! —va exclamar en Joan.

—No cridis —va remugar en Daniel—. D'acord, baixem, però a poc a poc.

En Joan va davallar pel camí mentre els homes ho feien vorejant-lo per evitar emboscades. Van arribar al mirador que dominava el llogarret, i des d'allà els van veure; eren molts. En Tomàs va dir que hi havia més de cent pirates. Semblaven fornigues: irrompien a les cases, sortien, apilaven coses i pul·lulaven per la platja carregant a la galera tot allò que saquejaven. La mar estava tranquil·la, molt blava, i en Joan va veure a la sorra una colla de gent immobilitzada.

—Guaiteu! —va cridar—. Els tenen allà, a la platja, presoners!

—No cridis! —el va renyar en Daniel.

—No els puc distingir bé —va dir en Tomàs.

—Jo, sí! Són ells, són ells! —va insistir en Joan.

—Baixem una mica més, però amb compte —va proposar en Tomàs.

Era el mateix camí en què havien patit l'emboscada; no-

més l'havien de seguir i arribarien al lloc on havia caigut el pare. En Joan va arrencar a córrer.

—On vas? —va xiuxiuejar pràcticament en un crit en Daniel.

—Vull veure el pare!

—Refotut mocós!

—Me'n vaig amb ell! —va replicar en Tomàs.

—Fareu que ens matin també a nosaltres! —es va lamentar en Daniel.

Aquelles paraules van fer estremir el noi, que es va posar a pregar mentre baixava a tota velocitat, panteixant. «Déu meu, que no l'hagin mort! Si us plau, Senyor, que es pugui guarir!»

En veure els cossos desplomats a terra, en Joan amb prou feines podia respirar, no tant per la corredissa, sinó per l'angoixa que li oprimia el pit. El va veure al mateix lloc en què aquell tro esgarrifós l'havia abatut. Estava de panxa enlaire, damunt d'un llit d'agulles de pi tacades de sang. Tenia els ulls tancats i es tapava amb les mans una enorme ferida entre la part baixa de les costelles i el ventre. De res li havia servit la cota de malla que en Joan creia màgica i a la qual en Ramon dedicava tota mena d'atencions.

—Pare! —va mussitar.

No hi va haver resposta, i el noi s'hi va atansar per acariciar-li la galta. Els ulls es van obrir amb esforç i el van mirar.

—Joan —va dir dèbilment—. Joan.

—Ets viu! —va exclamar el nen, per cridar tot seguit als altres, que ja arribaven—: El pare és viu!

Li va agafar la mà; la tenia molt freda.

En Tomàs va acudir corrent. Tenia els ulls envermellits i, en veure el seu amic, se li van omplir de llàgrimes. L'alleujament que en Joan va sentir en trobar el pare viu es va dissipar en qüestió d'instant. Devia estar molt malament.

—L'hem de guarir! —va dir. No va respondre ningú.

—Aigua —va demanar en Ramon—. Doneu-me aigua.

—Aigua! —va cridar el noi.

I amb un bot va prendre l'ordre que duia en Daniel. Va fer rajar una mica d'aigua a la boca del pare, però això el va fer estossegar. Després en Ramon va sospirar i va tancar els ulls.

—Pare, pare. Et posaràs bo.

—On són la mama i els nens?

—A dalt, sans i estalvis a la torre —va mentir en Tomàs sense deixar respondre el noi.

En Joan recordava el pare fort i ple d'energia, l'havia considerat invulnerable. Ara la pena l'ofegava mentre maldava per comprendre el que resultava incompreensible.

Els sarraïns s'havien endut les ballestes, però havien deixat abandonada la llança del pare, aquella que el vailet creia tan poderosa.

—Joan —va mussitar l'home, tombant el cap per mirar el fill als ulls.

—Sí, pare.

—Ets un noi valent,estic orgullós de tu. —I va respirar fondo—. Digues a la mare i als teus germans que us estimo molt.

Va tossir i li va sortir sang per la boca.

—No et moris! Et durem a la torre.

Entre panteixos, en Ramon mirava al cel.

—Les gavines —va mussitar, buscant-les amb la mirada—. Elles són lliures des que neixen... però nosaltres hem de lluitar.

En Ramon respirava treballosament, i en Joan va sanglotar.

—Promet-me que seràs lliure.

—T'ho prometo. Però no et moris, pare. No et moris, si us plau.

—Tingues cura d'ells —va xiuxiuejar l'home.

—Sí, pare.

El pare va tancar els ulls amb un lleu somriure i es va quedar en silenci mentre en Joan li acaronava amb neguit la fre-

da mà. Tot seguit el moribund va parlar fent un esforç suprem.

—Sé que ho faràs.

En Ramon va agafar aire novament i el va deixar escapar amb força. Va ser com si es tanqués una porta, com si deixés anar un pes que el superava. I ja no va tornar a mirar-lo. En Joan va trigar a comprendre que havia mort. Un dolor insuportable el punyia per dins.